

σκάνου ὀφθαλμοῦ. Ὡς δὲ εἶχον οἱ ἀρχαῖοι τὰ προβασκάνια, οὕτω καὶ σήμερον ἡ μήτηρ περιάπτει εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ βρέφους τριγωνοειδὲς φυλακτήριον μετ' ἀνθράκων, ἄλατος καὶ σκοροδῶν. Ὅσας προλήψεις δὲν ἴσχυσεν ὁ Χριστιανισμὸς νὰ καταβάλη, τὰς ἐτροποποίησε τὸ φυλακτήριον λοιπὸν εὐλογεῖται ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τραπέζης, ὡς ἐνεργοῦν καὶ κατὰ τῶν Νηρηϊδῶν αἵτινες ἐφέλκονται εὐμόρφους παῖδας εἰς τὰ φρέατα. Νέοι καὶ γέροντες φοβοῦνται ὥρας τινὰς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, καθ' ἃς ἐξασκοῦσιν οἱ δαίμονες τὴν φοβερὰν καὶ ὀλεθρίαν αὐτῶν δύναμιν. Αἱ σχιστὰ ὁδοὶ, αἱ τρίοδοι, αἱ πηγαὶ καὶ τὰ φρέατα, οἱ μύλοι, αἱ ὄπαί, τὰ σπήλαια, αὐταὶ αἱ ἐκκλησίαι νομίζονται κατοικητήριον πνευμάτων πονηρῶν, μάλιστα ἐν ὥρᾳ νυκτός σεληνιαίας, ἥτις, παντοίας προκαλοῦσα ἀπάτας ὀπτικάς, οὐσα δὲ καὶ ἐκ φύσεως φρικώδης, ἐξεγείρει τὴν εὐερέθιστον φαντασίαν ἵνα πλάσῃ εἰδῶλα καὶ πιστεύσῃ ὕστερον εἰς αὐτά. Περί μέσας τὰς νύκτας οἱ Κρήτες οὔτε συρίζουσιν, οὔτε παίζουσιν αὐλὸν ἄλλὰ καὶ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἀπαγορεύουσι τοῖς τέκνοις τῶν νὰ ἐξέρχωνται εἰς τὰς ὁδοὺς, ἢ νὰ μένωσι πρὸ τῶν θυρῶν. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν πίστιν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, ἡ μεσημβρία ἦτο ἡ ἱερωτάτη ὥρα τῶν Θεῶν, διότι ἄλλοι μὲν περιεφέροντο ἐπὶ τῆς γῆς, ἄλλοι διεσκέδαζον, ἄλλοι δὲ πάλιν ἀνεπαύοντο. Ὁ ταράττων αὐτοὺς δὲν διεξέφευγε τὴν τιμωρίαν. Ὁ κεραυνὸς νομίζεται καὶ σήμερον ὕπλον τοῦ Παντοδύναμου. Παρὰ τοῖς ἀγρόταις τῆς Ζακύνθου σώζεται ἡλλοιωμένος ὁπωσοῦν ὁ μῦθος περὶ τοῦ ἀγῶνος τοῦ Διὸς καὶ τῶν Γιγάντων, μετετηγμένος εἰς τὸν Θεὸν τῶν Χριστιανῶν. Οἱ κάτοικοι τῆς Βάχχας πιστεύουσιν ὅτι ὁ κεραυνὸς ἐπισκίπτει εἰς τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ δένδρα ὕπως θανατώσῃ τοὺς ἐν τούτοις ἐμρωλευόντας δαίμονας. Οἱ συχνοὶ σεισμοὶ συμβαίνουσι, διότι ὁ Θεὸς κλίνει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἐπίγεια, ἢ σείει αὐτὴν ὑπ' ὀργῆς. Πάσας ταύτας καὶ ἄλλας παρομοίας ιδέας ἀδυνατῶν ὁ Χριστιανισμὸς νὰ ἐκριζώσῃ ἐκ τῆς καρδίας τοῦ ἔθνους ἐτροποποίησε καὶ περιέβαλε νεώτερόν τινα θρησκευτικὸν χαρακτήρα, διατρανούμενον κατ' ἐξοχὴν ἐν ταῖς ἑορταῖς, αἵτινες καὶ διέσωσαν τὸ ἀρχαιότερον ὄνομα τῶν πανηγύρεων. Πλὴν τῶν μεγάλων ἑορτῶν, τελοῦσιν οἱ Ἕλληνες πανηγύρεις παμπόλλων ἁγίων, οἵτινες προστατεύουσι πόλεις, κώμας καὶ ἄλλους τόπους ἰδαιτέρους. Κέντρον δὲ τῶν πανηγύρεων εἶναι συνήθως τὰ παρεκκλήσια καὶ αἱ μοναί. Ὅπου ἡ πανηγυρὶς διαρκεῖ πλείονας ἡμέρας, ἐκεῖ ἀνεγείρονται σκηναί ἐν Ἀέσθῳ δὲ ἐπιτρέπεται εἰς τὰς γυναῖκας νὰ διανυκτερεύωσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Οἱ προσκυνηταὶ, ἀφοῦ ἐπιτελέσωσι τὸ

θρησκευτικὸν καθήκον, εὐωχοῦνται, παίζουσιν, ἄδουσι καὶ χορεύουσι. Περιέργα εἶναι τὰ ἄσματα, ὡς ἀναμνησκοντα νέους καὶ παρθένους τὸν ἄδακρον καὶ ἀμείλικτον θάνατον, ὅστις οὐδαμῶς οὐδέποτε οὔτε τάξεως φεῖδεται, οὔτε ἡλικίας. Οὐχὶ μικρὰν δόξαν φέρει εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ τοῦτο, ὅτι μέθη, τρόποι ἄξεστοι καὶ ἄλλαι ἀκοσμίαι εἶναι πράγματα ἀληθῶς σπαινώτατα.

Ἐκ τῆς ἀρχαιότητος παρέλαβον οἱ νῦν Ἕλληνες καὶ τὴν πίστιν εἰς τὰς Μοῖρας· εἶναι δὲ αἱ Μοῖραι γραταὶ κατερρυτιδωμέναι, ἔχουσαι τὴν ὑπερφυσικὴν δύναμιν τῆς μεταμορφώσεως. Οἰκοῦσιν ἐπὶ τῶν χιονοσκεπῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου· ἐπιδρῶσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς γενετῆς ἄχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ· τούτου ἕνεκεν εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ ἀρτιγεννήτου βρέφους παρατίθουσιν ἡ μήτηρ βρῶσιν καὶ πόσιν ἵνα τὰς ἐξουμενίσῃ. Τὰς αὐτὰς θεὰς τιμῶσιν αἱ παρθένοι ὡς παραιτίους γάμων εὐτυχῶν· παρασκευάζουσι λοιπὸν μελιτοῦτας καὶ κατατιθεῖσιν αὐτὰς ἐγγὺς σπηλαίων· αἴσιον δὲ ὑπολαμβάνουσιν οἰωνόν, ἐὰν τῇ ἐπαύριον γίνῃ ἄφαντος ἡ προσφορά των. Αἱ Μοῖραι ἐπιτηροῦσι καὶ εἰς τὴν τελευτήν· ἐναυθα ὅμως πρωταγωνιστεῖ ὁ Χάρος, ἥτοι ὁ Χάρων, οὐχὶ ὁ τῶν ἀρχαίων διαπορθμεὺς καὶ ψυχοπομπὸς, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἰδικὴ τοῦ θανάτου θεότης, ἡ ἰδίαις χερσὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀποθνήσκοντος ἀρπάζουσα καὶ καταβιβάζουσα αὐτὴν εἰς τὸ ὑποχθόνιον βασίλειόν της. Ὁ τεράστιος Θεὸς ἔχει σπινθηροβολοῦντας ὀφθαλμοὺς, ὀχεῖται ἐπὶ φοβεροῦ μέλανος ἔπιπου, φονεῖε τοὺς συντυγχάνοντας καὶ σύρει τὰς ψυχὰς των ὀπισθεν αὐτοῦ. Οὐχὶ ἄλλως ἐφαντάζοντο οἱ ἀρχαῖοι Γερμανοὶ τὴν πορείαν τοῦ μελανοχρόου θηρευτοῦ *Βοτάρ*. Αἱ πληγαί, τὰς ὁποίας καταφέρει ὁ ἀγριωπὸς καὶ ἀνοικτίρμων θεριστής, οὔτε ὑπὸ ἰατρῶν θεραπεύονται, οὔτε ὑπὸ ἀγίων, οὔτε ὑπὸ φαρμάκων.

**

*Ἐπιταὶ τὸ τέλος.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΕΝ ΤΩ ΠΡΑΚΤΙΚΩ, ΒΙΩ.

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 356.

Ἔχομεν τώρα τὴν ἐμπορικὴν παραγωγὴν.

Τὰ πράγματα δὲν ἔχουν παντοῦ τὴν αὐτὴν ἀξίαν. Τὰ πορτοκάλια π.χ. πωλοῦνται εἰς τοὺς Παρισίους πέντε ἢ δέκα λεπτὰ τὸ ἐν, εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη, εἰς τὴν Μασσαλίαν, εἰς τὴν Ἰσπανίαν, εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα εἶνε πολὺ εὐθηνότερα. Ἄν ἀναβῇ τις τώρα ὑψηλότερα, εἰς τὸ Βέλγιον, εἰς τὴν Φλάνδραν, τὰ πορτοκάλια ἔχουν διπλασίαν ἀξίαν παρὰ εἰς τοὺς Παρισίους· πωλοῦνται πρὸς εἴκοσι, πρὸς εἰκοσιπέντε λεπτὰ τὸ ἐν. Εἰς τὴν Δανίαν, εἰς τὴν Νορβηγίαν, εἶνε ἀκόμη ἀκριβώ-

τερα. Ἀκούσατε μάλιστα καὶ ἐν μικρὸν ἀνέκδοτον περὶ τούτου.

Μασσαλιώτης τις ἐταξείδευεν εἰς τὴν Ῥωσίαν, ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν Πετρούπολιν παρουσιάσθη εἰς τὸν ἐκεῖ πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας, πρὸς ὃν ἦτο συστημένος παρ' ἐξόχου τινος ὑποκειμένου. Ὁ πρεσβευτὴς προσεκάλεσε τὸν Μασσαλιώτην εἰς γεύμα. Εἰς τὴν Μασσαλίαν τὰ σῦκα εἶνε πολὺ εὐθηνά· ἤμπορεῖ τις μὲ ὀλίγα λεπτά νὰ ἀγοράσῃ δύο ἢ τρεῖς δωδεκάδας. Συνήθεια δὲ εἶνε εἰς τὰ μεγάλα γεύματα νὰ παρατίθεται πρὸ ἐκάστου συνδαιτητήμονος μία παροψὶς πλήρης σῦκων εἰς σχῆμα πυραμίδος, εἰς τὸ μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων φαγητῶν τρώγουσι οἱ παρακαθήμενοι συνομιλοῦντες καὶ ἀπὸ ἑν σῦκον.

Ὁ κελὸς μας Μασσαλιώτης παρακαθήμενος καὶ αὐτὸς εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ πρεσβευτοῦ εἶχεν ἐνώπιόν του μίαν παροψίδα πλήρη λαμπροτάτων σῦκων. Παίρνει ἐν, δύο, τρία . . . ἐπὶ τέλους τὰ κατεβρόχισεν ὅλα· ἔμεινε κενὴ ἡ παροψὶς.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐκεῖνος, ὅστις τὸν εἶχε συστήσει εἰς τὸν πρεσβευτὴν, παρουσιάζεται εἰς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ τὸν ζητεῖ.

— Τί εἶνε αὐτά; τῷ λέγει· πῶς ἔκαμες τοιοῦτον πρᾶγμα; ἐφέρεθες πολὺ ἄσχημα.

— Ἐγὼ! Τί ἔκαμα;

— Μ' ἐρωτᾷς τί; νὰ φάγῃς ὅλα τὰ σῦκα, ὅσα εὗρες ἐνώπιόν σου, ἐν ᾧ ἐστοίχιζαν 3 φράγκα καὶ 75 λεπτά ἕκαστον!

Ἰδοὺ παράδειγμα τῆς ἐμπορικῆς ἀξίας ἐνὸς πράγματος, ἣν παράγει ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Ἐμπόριον λοιπὸν εἶνε τὸ νὰ μεταφέρῃ τις ἐν πρᾶγμα ἀπὸ ἐνὸς τόπου εἰς ἄλλον.

Αὐξάνει δὲ πάλιν ἡ ἀξία τοῦ πράγματος, ὅταν τὸ πωλῶμεν *λιανικῶς*. Θὰ σὰς διηγηθῶ περὶ τούτου καὶ ἄλλο ἀνέκδοτον.

Εὐρέθη μίαν ἡμέραν ὁ Ἀρλεκίνος μὲ πολλὰ χρήματα καὶ ἀπεφάσισε τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ τὸ *ρλεντίσῃ*. Εἰσέρχεται εἰς ἐν ξενοδοχεῖον. «Τί νὰ φάγω, τί νὰ φάγω, τί νὰ φάγω. . . Ἄ! λέγει ἔξαφνα, ἰδὼν ἕνα ψιττακὸν τὸν ὅποιον εἶχεν ὁ ξενοδόχος, θέλω τὸν ψιττακὸν αὐτὸν ψιττόν.» «Μάλιστα, Κύριε, ἀμέσως εἰς τὰς διαταγὰς σας.» Τρέχουν οἱ ὑπηρεταί, ἀναστατώνονται τὸ ξενοδοχεῖον διὰ νὰ εὐχαριστηθῇ ὁ Κύρ Ἀρλεκίνος· «ἀλλὰ . . . , τῷ παρατηρεῖ ὁ ξενοδόχος, εἶνε ἀκριβὸς πολὺ ὁ ψιττακὸς—τότε οἱ ψιττακοὶ ἦσαν σπανιότεροι παρὰ τώρα—, ἔχει πενήντα τάλληρα.» «Ἄδιαφορον. . . ψῆστέ τον.» Μετ' ὀλίγον στρώνουν τὴν τράπεζαν, κάθηται ὁ Ἀρλεκίνος καὶ ἐπὶ ἀργυρᾶς παροψίδος παρατίθεται τὸ δυστυχὲς πτηνὸν ἐψημένον. «Πολὺ καλὰ, πολὺ καλὰ, λέγει ὁ Ἀρλεκίνος, εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος, ἀλλὰ . . . δὲν τὸν θέλω ὅλον, κόψε μου εἴκοσι λεπτῶν ψιττακὸν ἐψημένον.»

Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο σὰς δεικνύει ὅλον τὸν μηχανισμόν τοῦ ἐμπορίου, τῆς ἀνταλλαγῆς. Καθ'

ἡμέραν τί κάμνομεν εἰς τὰ ξενοδοχεῖα; Ζητοῦμεν μίαν μερίδα, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ φάγωμεν ὀλόκληρον λ.χ. κοττοπούλιον καὶ ζητοῦμεν μίαν μερίδα. Ἡ κατανάλωσις ὁμῶς δίδει ἀξίαν εἰς τὸ πρᾶγμα. Ὁ ξενοδόχος ἀγοράζει ὀλόκληρον τὸ κοττόπουλον καὶ τὸ πωλεῖ ὀλόκληρον *λιανικῶς*, οὕτω δὲ κερδίζει. Τοῦτο ἀκριβῶς ὀνομάζεται ἐμπορικὴ παραγωγή. Αὐξάνει λοιπὸν ἡ ἀξία τοῦ πράγματος διὰ τῆς μεταφορᾶς εἰς τόπον, ὅπου ὑπάρχει ἔλλειψις ἐκείνου τοῦ πράγματος, αὐξάνει δὲ πρὸς τούτους ὅταν ὁ ἔμπορος τὸ καθιστᾷ προσιτὸν εἰς ὄλους, ὅταν, μὲ ἄλλους λόγους, τὸ πωλῇ *λιανικῶς*.

Ἐμάθωμεν πῶς παράγεται ὁ πλοῦτος, θέλωμεν τώρα νὰ μάθωμεν πῶς ἀνταλλάσσεται. Ἀνταλλάσσεται κατὰ τρεῖς τρόπους·

Ἄπ' εὐθείας,

Διὰ τοῦ νομίσματος,

Διὰ τῆς πιστώσεως.

Ἡ ἀπ' εὐθείας ἀνταλλαγή γίνεται εἰς τὴν Ἀφρικὴν λ.χ. Ὅταν οἱ ἄγριοι οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς θέλουσι νὰ λάβωσι παρὰ τῶν Εὐρωπαίων ὄπλα, ἐνδύματα, οἰνόπνευμα κλ. κάμνουσι τὸ ἐξῆς· Ἐπειδὴ φοβοῦνται μήπως συλληφθῶσι καὶ πωληθῶσι ὡς δούλοι πορεύονται εἰς τὴν ὄχθην ἐνὸς ποταμοῦ, ἔνθα ἔχει ἥδη ἀφήσει τὰ ἐμπορεύματά του ὁ ἔμπορος ὁ Εὐρωπαῖος, λαμβάνουσιν αὐτὰ καὶ ἀφίνουσι κόνιν χρυσοῦ, τὴν ὁποίαν ἐπανάρχεται ἔπειτα ὁ ἔμπορος καὶ παραλαμβάνει. Τοῦτο εἶνε τὸ ἐμπόριον ὑπὸ τὴν ἀπλουστεράν αὐτοῦ μορφῆν.

Ἄς ὑποθέσωμεν τώρα ἕνα χωρικὸν, ὅστις ἔχει ἕνα βοῦν, τὸν ὅποιον ἀνέθρεψε. Ἐχει δὲ ἀνάγκην νὰ ἀγοράσῃ ἄροτρον, ὑποδήματα, φόρεμα διὰ τὴν γυναῖκά του. Δὲν εἶνε δυνατὸν βέβαια νὰ κόψῃ εἰς τεμάχια τὸν βοῦν καὶ δι' αὐτῶν νὰ πληρώσῃ ὅσα τῷ χρειάζονται. Εὐρίσκει λοιπὸν ἕνα ἄνθρωπον ἔχοντα ἀνάγκην ὀλοκλήρου τοῦ βοῦς, τῷ δίδει τὸν βοῦν καὶ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ τὴν ἀξίαν, τὴν ὁποίαν ὁ βοῦς ἀντιπροσωπεύει, τοῦτο δὲ εἶνε τὸ *χρῆμα*, τὸ *νόμισμα*, τὸ ὅποιον ἐφευρέθη διὰ τοιαύτας ἀνάγκας. Τὸ νόμισμα λοιπὸν εἶνε ἀνεγνωρισμένη καὶ ἐξησφαλισμένη ἀξία ἀντιπροσωπεύουσα τὰ πράγματα, τῶν ὁποίων ἡ εἰς εἶδος ἀνταλλαγή θὰ ἦτο δύσκολος. Μετεχειρίσθησαν δὲ τὸν χρυσὸν καὶ τὰ ἄλλα μέταλλα πρὸς κατασκευὴν νομισμάτων, διότι τὰ μέταλλα ἔχουσιν ὠρισμένην ἐμπορικὴν ἀξίαν καὶ ἀνεξάρτητον ἀπὸ πάσης συμβάσεως.

Ἄλλὰ δὲν πληρώνομεν μόνον διὰ χρημάτων τὰ διάφορα πράγματα, ἀλλὰ καὶ διὰ γραμματίων. Τὰ γραμματία δὲ βασίζονται ἐπὶ τῆς πιστώσεως. Ὑποθέσατε ὅτι νυμφεύεται νέος τις τεχνίτης καὶ λαμβάνει ὡς προῖκα τῆς συζύγου του 3,000 δραχμάς. Τὸ ποσὸν τοῦτο εἶνε τὸ κεφάλαιον τῶν δύο συζύγων. Ἐπειδὴ ὁ ἐργάτης

εἶνε ἐπιπλοποῖς ἔχει ἀνάγκη διὰ τὴν τέχνην του νὰ ἀγοράσῃ διάφορα ξύλα, μεγάλης ἀξίας, διὰ τὰ ὁποῖα χρειάζεται ἀκριβῶς 3,000 δραχμὰς. Ἐὰν πληρώσῃ εὐθὺς τὰς 3,000 τῆς προικὸς του, δὲν θὰ τῷ μείνῃ τίποτε διὰ νὰ ζήσῃ, διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ ἐνοίκιόν του, τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ καὶ τῆς συζύγου του κ.λ. Εὐρίσκει λοιπὸν ἕνα ἔμπορον καὶ τῷ λέγει· Εἶμαι τίμιος ἄνθρωπος, θὰ σὰς κάμω ἐν γραμματίον καὶ θὰ σὰς πληρώσω μετὰ ἐν ἔτος.

Δὲν τὸ φανταζόμεθα πόσον εὐεργετικὴ εἶνε ἡ πίστωση εἰς τὸ ἔμποριον. Ὁ νέος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει κεφάλαιον 3,000 δραχμῶν, λαμβάνει δὲ ἄλλας τόσας ἐπὶ πιστώσει δι' ἐν ἔτος, δὲν χρεωστεῖ τίποτε πρὸ τῆς λήξεως τοῦ ἔτους· καθ' ὅλον λοιπὸν τὸ διάστημα κάμνει ἐργασίας ὡς ἂν εἶχεν 6,000 δραχμὰς. Ἄν ἔπειτα εὖρῃ πίστωσιν, εἰς τὸν κροστώλιν του λ. χ., εἰς τὸν οἰκοδεσπότην του κ.λ. δι' ἄλλας ἀκόμη 3,000, τὸ κεφάλαιόν του θ' ἀναβῆ εἰς 9,000 δραχμὰς. Ἡ πίστωση λοιπὸν εἶνε πολλαπλασιασμὸς τοῦ κεφαλαίου καὶ βασιζέται ὄχι ἐπὶ χρημάτων κυρίως, ἀλλὰ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς. Διότι ποῖος πιστώνει ἔστω καὶ τὸν πλουσιώτατον ἄνθρωπον, ὅταν αὐτὸς ἦνε σπάταλος; Καὶ τοῦναντίον ποῖος θ' ἀρνηθῆ νὰ πιστώσῃ τὸν τίμιον καὶ ἐργατικὸν ἄνθρωπον, ὅταν μάλιστα αὐτὸς νυμφεῦθεις εἰσέλθῃ, ὡς λέγεται, εἰς τὸν οἰκιακὸν βίον καὶ ἔχει ἐν τάξει τὰς ὑποθέσεις του; Ὅθεν βῆσις τῆς πιστώσεως δὲν εἶνε τὰ χρήματα, ἀλλ' ἡ προσωπικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀξία. Τοῦτο δὲ εἶνε ἀληθῶς τὸ ὠραιοῦτερον μέρος τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀληθῶς δεικνύεται ὅτι ὁ καλλήτερος τρόπος τοῦ νὰ ζήσῃ τις εὐτυχῆς εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον εἶνε τὸ νὰ ἦνε τίμιος καὶ ἐνάρετος.

Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ἔρχεται ἡ κατανάλωσις.

Ἄφ' οὗ παραγάγωμεν τὸν πλοῦτον, πρέπει νὰ τὸν μεταχειρισθῶμεν. Ἡ κατανάλωσις εἶνε σπουδαιότατον πρᾶγμα. Τρία δὲ τινα δύνανται νὰ συμβῶσιν·

Ἡ αἰ ἀνάγκαι μας εἶνε πλείότεραι τῶν μέσων μας.

Ἡ αἰ ἀνάγκαι μας εἶνε ἴσαι πρὸς τὰ μέσα μας.

Ἡ τὰ μέσα μας, τὰ χρήματά μας, εἶνε ἀνώτερα τῶν ἀναγκῶν μας.

Ἐκ τούτου ἔχομεν τρία κοινωνικὰ φαινόμενα, τὴν πτωχείαν, τὴν εὐζωίαν καὶ τὴν πολυτέλειαν.

Τί εἶνε πτωχεία; Ἡ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου ὅστις ἔχει ὀλιγώτερα παρ' ὅσα ἀναγκαῖοι εἰς αὐτόν.

Τί εἶνε εὐζωία; Ἡ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου ὅστις ἔχει μὲν ἀνάγκας δύνανται ὅμως νὰ θεραπεύῃ αὐτάς.

Τί εἶνε πολυτέλεια; Ἡ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου ὅστις ἔχει ἰκανὴν περιουσίαν ὥστε καὶ

τὰς ἀνάγκας του πάσας ἐντελῶς νὰ θεραπεύῃ καὶ ἀκόμη πολλὰ νὰ μένωσιν εἰς αὐτόν.

Ἄς λάβωμεν πρῶτον τὴν πτωχείαν. Νομίζετε ὅτι οἱ ἄνθρωποι οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν κατὰστασιν ταύτην δὲν ἔχουσι τάχα νὰ μεμφθῶσιν ἑαυτοὺς κατὰ τίποτε; Καὶ ὅμως πόσα μέτρα δὲν λαμβάνουσιν ὑπὲρ τῶν πασχόντων τούτων αἱ κυβερνήσεις χωρὶς νὰ ἐξετάσωσι διὰ τί οὗτοι πένονται, πόσα δὲν κάμνουσιν ἵνα προλάβωσι τὴν πένιαν! Δὲν ἔχομεν ἀλληλοβοηθείας, δὲν ἔχομεν ἐνεχυροδανειστήρια; Τίνα ἄλλον σκοπὸν ἔχουσι τὰ ἄσυλα, τὰ νοσοκομεῖα;

Ἐρχεται ἔπειτα ἡ εὐζωία.

Περὶ τούτου ἔχομεν ἐσφαλμένας πολλὰκις ἰδέας. Λέγομεν καθ' ἑαυτοὺς· πόσοι εὐτυχεῖς εἶνε εἰς τὸν κόσμον! Ἐχουσιν ἀμάξιας, ἵππους, ἀργυρώματα, καλὰ φαγητὰ, λαμπροὺς οἴνους· τί ὠραῖον πρᾶγμα νὰ ἦνέ τις μέγας εἰς τὸν κόσμον! Καὶ ὅμως πόσα δὲν ὑποφέρουσιν ἐκεῖνοι, οὗς φθονοῦμεν. Πολλὰκις, καθ' ἣν ὥραν ἡμεῖς, περατώσαντες τὰ ἔργα μας, εἰσερχόμεθα ἡσυχου καὶ ἀφρόντιδες εἰς τὸν εὐδαίμονα οἶκόν μας, οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι, οἱ κυβερνῶντες τὰ ἔθνη λ. χ., οἱ εὐθυνόμενοι διὰ τοῦτο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀγρυπνοῦσι καὶ μόνοι ἴσως ἐκεῖνοι δὲν ἡσυχάζουσιν.

Ἐχουσι κλίνας λαμπρὰς καὶ τραπέζιας λαμπροτέρας οἱ μεγάλοι τοῦ κόσμου, ἀλλ' οὐδέποτε τρώγουσιν, οὐδέποτε κοιμῶνται μὲ ἥσυχον τὸν νοῦν, συχνάκις δὲ προσβάλλεται καὶ ἡ υγεία των, ἐν ᾧ τί υγιέστερον τοῦ ἐργάτου;

Τί νὰ εἶπω δὲ περὶ τῆς πολυτελείας; Ἄς μὴ εἶπω τίποτε καλλίτερον καὶ ἄς ὀμιλήσω ὀλίγον περὶ τοῦ φόρου.

Λέγουσι συνήθως ὅτι ὁ φόρος εἶνε βαρὺ πρᾶγμα. Διὰ νὰ ἀνοίξω ἐν κατάστημα, πρέπει νὰ πληρώσω φόρον· εἶνε δίκαιον τοῦτο; Ἐχω μίαν οἰκίαν· πρέπει νὰ πληρώσω. Εἶνε δίκαιον;

Καὶ ὅμως εἶνε ὠφέλεια, δὲν εἶνε βλάβη ὁ φόρος. Ὁ φορολογούμενος κερδίζει μάλλον παρὰ τὸ Κράτος. Ὁ ἐξασκῶν μίαν τέχνην ἔχει μὲν ἀνάγκη πολλῶν πραγμάτων, ὕλικου, ἐργαλείων κτλ., ἀλλὰ δὲν ἔχει πρὸ πάντων ἀνάγκην τάξεως καὶ ἀσφαλείας; Ἄν ὁ γείτων σου φέρῃ τὸ ἄροτρον του εἰς τὸ ἰδικόν σου χωράφιον, ὑπάρχει τις, ὅστις θὰ τὸν δικάσῃ. Ἐὰν σὲ ἀδικήσῃ τις, ὅσον μικρὸς καὶ ἂν ἦσαι, ὁ νόμος εἶνε δι' ὅλους ὁ αὐτὸς, θὰ εὕρῃς τὸ δίκαιόν σου. Δι' ὅλα δὲ ταῦτα τί ζητεῖ τὸ δημόσιον παρὰ σοῦ; πέντε, δέκα δραχμὰς κατ' ἔτος· δὲν εἶνε βεβαίως πολὺ. Πληρώνεις δέκα λεπτὰ διὰ τὸν χωροφύλακα, ὅστις σὲ φυλάττει, δέκα διὰ τὸν δικαστήν, ὅστις σοῦ δίδει τὸ δίκαιόν σου, δέκα διὰ τὸν διδάσκαλον, ὅστις διδάσκει τὰ τέχνα σου καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

Τοῦτο λοιπὸν εἶνε ὁ φόρος. Ὁ φόρος δὲ χρησιμεύει ὄχι μόνον διὰ νὰ ἐξασφαλίζηται σὺ, ὁ

πολίτης, αλλά και διὰ νὰ αὐξάνουν τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας, διὰ νὰ εὐκολύνηται εἰς τὰς ὑποθέσεις σου. Ἄλλως τε ὁ φόρος εἶνε μετὰ δικαιοσύνης διανεμημένος εἰς τὰς διαφόρους τῶν πολιτῶν τάξεις ἀναλόγως τῆς περιουσίας αὐτῶν. Καί τι πλέον, οἱ φόροι σοὶ ἐπιβήλλονται ἀπ' οὗ παραδεχθῶσι τούτους ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους σὺ ἐξέλεξας ἵνα σὲ ἀντιπροσωπεύουν εἰς τὰ ἐθνικὰ συμβούλια. Γνωρίζεις δὲ εἰς τί ἐξοδεύονται οἱ φόροι τοὺς ὁποίους πληρώνεις, διότι καταστρώνονται προϋπολογισμοὶ καὶ ἀπολογισμοὶ καὶ τίποτε δὲν ἐξέρχεται τοῦ δημοσίου ταμείου χωρὶς νὰ ᾖ δικαιολογημένον. Ὑπάρχει δὲ μία ἀρχή, ὀνομαζομένη Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, ἡ ὁποία ἐξελέγχει: ὅλους τοὺς λογαριασμοὺς.

Ταῦτα εἶνε τὰ κυριώτατα τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας. Περὶ ταῦτα στρέφεται ἡ ἐπιστήμη αὐτή. Τίς δὲ δὲν ἐσκέφθη πολλάκις τὰ ζητήματα ταῦτα ἐν τῷ βίῳ του; Χάρις τῷ Θεῷ ζῶμεν σήμερον εἰς κοινωσίαν, ἥτις ὑπὸ τὸ κράτος τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὰς ἀρχαίας κοινωσίας, ἐν αἷς ὑπῆρχε καθιερωμένη ἡ δουλεία, ἐν αἷς τόσον ὑπέφερον οἱ δούλοι. Δὲν εἶνε δὲ δι' ἡμᾶς μικρὸν εὐτύχημα τὸ ὅτι ἔτυχε νὰ ζῶμεν εἰς τοιαύτην ἐποχὴν. Ἐὰν δὲ συζητῶμεν τὰ ζητήματα ταῦτα, τοῦτο γίνεται διότι ἔχομεν τὸ πρὸς τοῦτο δικαίωμα, διότι εἴμεθα κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ μας. Ἐχοντες δὲ δικαίωμα, ἔχομεν καὶ εὐθύναν καὶ καθήκοντα.

Σ.

ΝΗΟΡΡΗΚΤΑΙ ΚΑΙ ΘΩΡΗΚΤΑ

Ἄνευ υπερβολῆς δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ἐνώπιον τῆς Ἰβραΐδας καταστροφῆ δευτέρου τουρκικοῦ μονίτουρος ὑπὸ συνήθους ῥωστικοῦ νηοβόρου ἐγκαινίζει ἀληθῆ ἐπανόστασιν ἐν τῇ ναυτικῇ ἐπιστήμῃ. Τί ὄφελοςαι πλέον τὰ τεράστια θωρηκτὰ, τὰ ναυπηγούμενα διὰ δαπάνης δέκα καὶ εἴκοσι ἑκατομμυρίων φράγκων, τί ὄφελοςαι τὰ τηλεβόλα τῶν 80 καὶ 100 τόνων, ἀφοῦ μικρὰ καταχθονία μηχανή, ὑπέροσσα ἐκ τοῦ ἀφανοῦς καὶ προσκολλημένη εἰς τὰ πλεῖρα τοῦ κραταιοτάτου σκάφους, ἀρκεῖ νὰ μεταβάλῃ αὐτὸ ἐν ἀναρεῖ εἰς ἄμορρον σωρὸν αἵματοφόρων συντριμμάτων; Ἄγγλος ναύαρχος εἶπε πρὸ τινῶν μνηῶν ὅτι μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῶν νηοβόρων δὲν ὑπάρχει πλέον θαλασσοκράτωρ δύναμις· ὁ δὲ διάσημος ναυπηγὸς Ἰὴδὸς ὠμολόγησεν ὅτι τὸ φοβερώτατον τῶν ἀγγλικῶν θωρηκτῶν, ἡ *Devastation*, εἶναι ἀνυπεράσπιστος κατὰ τῶν προσβολῶν τελείου νηοβόρου. Ἡ δὲ δύναμις τῆς καταστρεπτικῆς μηχανῆς ἐξεδηλώθη τὸ πρῶτον πρακτικῶς ἐν Ἰβραΐδα· εὐνόητον δὲ εἶναι ὅτι τὸ ἀνδραγαθίημα τῶν δύο ἀξιωματικῶν τοῦ ῥωστικοῦ ναυτικοῦ κατετάραξε πάντα τὰ ναυτικά κράτη καὶ συζητεῖται πρὸ ἡμερῶν ἤδη μετὰ ζέσεως ὑπὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου. Ἐπειδὴ καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας τὸ ζήτημα τῆς μεταξὺ θωρηκτῶν καὶ νηοβόρων πάλης ἔχει μεγίστην πρακτικὴν σημασίαν, κρίνομεν καλὸν νὰ μεταφέρωμεν ἐκ τοῦ *Tagblatt* τὸ κάτωθι ἀξιόλογον ἄρθρον.

Ὁ τουρκικὸς στολισκὸς τοῦ Δουνάβεως ὑπέστη δευτέρου καίριον τραῦμα. Πρὸ δύο ἐβδομάδων ῥωσικὴ σφαῖρα, εἰσδύσασα εἰς τὸν λέβητα τοῦ *Λουτφῆ-Άζε.Ι.Ι.*, ἀνετίναξε τὸ θωρηκτὸν ἐκεῖνο εἰς τὸν ἀέρα· προχθὲς δὲ ἀνετινάχθη καὶ ἕτερον τουρκικὸν θωρηκτὸν ὑπὸ ῥωσικοῦ νηοβό-

ρήκτου. Περὶ τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον λέμβος ναρκοφόρος (*bateau de mines*) ὀδηγούμενη ὑπὸ δύο ὑποπλοιάρχων τοῦ ῥωσικοῦ ναυτικοῦ, τοῦ Δουβόσσοφ καὶ τοῦ Σεστάκωφ, ἐξέπλευσεν ἐξ Ἰβραΐδας, εἰσῆλθεν εἰς τὴν διώρυγα τοῦ Ματσίν, ἐρρίψε κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ σκάφους ὑπὸ τὰ ὕφαλα, ἐκεῖ ἔνθα περατοῦται ὁ θώραξ, ἕνα νηοβόρηκτον, εἶτα δὲ ἀπεμακρύνθη ἀθρόβως. Μετὰ τίνα λεπτά ἠκούσθη ὑπόκωφος κρότος, ὑψώθη οὐρανομήκης στήλη ὕδατος, τὸ σκάφος διαβράχην κατεβυθίσθη, ἑκατὸν δὲ ἀνθρώπινα πλάσματα ἐξέπεμψαν τὴν τελευταίαν πνοήν. Τὸ πρῶτ' οἱ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης Τοῦρκοι πρόσκοποι ἔτριβον εἰς μάτην τοὺς ὀφθαλμοῦς των ζητοῦντες τὸ μέγα σκάφος, ἄχρις οὗ συντρίμματά τίνα ἐξοκειλάντα εἰς τὴν ἀκτὴν ἐφανέρωσαν τὴν καταστροφὴν.

Ἄμερικανὸς ὑπῆρξε πρὸ ἐξηκονταετίας ὁ πρῶτος ἐφευρετὴς ὑποβρυχίων ἐκρηκτικῶν μηχανῶν, Ἄμερικανοὶ δ' ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι ποιησάμενοι χρῆσιν αὐτῶν. Καὶ ὁ μὲν ἐφευρετὴς ἦν ὁ Φούλτων, ὁ ἐφευρετὴς τῶν ἀτμοκινήτων. Οὕτως ὁ ἀνὴρ, ὁ προαγαθὸν τὰ μέγιστα τὸν παγκόσμιον πολιτισμὸν, ἐπενόησε πρῶτος καὶ ἐν τῶν τελειοτάτων καταστρεπτικῶν ὀργάνων. Ἄλλὰ καὶ αἱ δύο του ἐφευρέσεις ἔσχον τὴν αὐτὴν τύχην. Ὁ Ναπολέων δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὸν ἀτμόν· ὁ δὲ Ἄγγλος ναύαρχος, εἰς ὃν ἀνεκοίνωσεν ὁ Φούλτων τὴν ἐκρηκτικὴν μηχανὴν του, ἀπεκάλεσεν αὐτὸν «θεότρελον». Χρῆσις τῶν νηοβόρηκτων ἐγένετο τὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ ἀμερικανικοῦ ἐμφυλίου πολέμου ὑπὸ τῶν νοτίων, ἀμυνομένων κατὰ τῆς ναυτικῆς τῶν βορείων ὑπεροχῆς. Ἄλλ' ὁ γενναῖος ναύαρχος Φαβράγοτ ἀπεφάνθη τότε ὅτι τὸ πολεμικὸν ἐκεῖνο μέσον ἐθεώρει ἀνάξιον ἵπποτικοῦ ἔθνους. Οὐχ ἦττον ἡ Εὐρώπη ἀπεμιμήθη πάραυτα τὸ παράδειγμα τῆς Ἀμερικῆς· ἡ δὲ διεθνὴς συνδιάσκεψις τῶν Βρυξελλῶν, καίπερ ἀπαγορεύσασα τὴν χρῆσιν ἐκρηκτικῶν σφαιρῶν εἰς τὸ πεζικόν, παρεδέχθη τοὺς νηοβόρηκτας ὡς «ἐννομον» πολεμικὸν μέσον. Καὶ διατί ὅχι; Ἡ ἐκρηκτικὴ σφαῖρα φονεύει ἕνα καὶ μόνον ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀνοίγει φοβεράν πληγὴν καὶ προξενεῖ φοβεροὺς πόνους, τοῦτο δὲ δὲν εἶναι φιλόανθρωπον. Ὁ νηοβόρηκτες ἀπ' ἐναντίας φονεύει ἐν ἀναρεῖ ἑκατοντάδας ἀνθρωπίνων πλασμάτων καὶ καταστρέφει σκάφος ὑπὲρ οὗ ἔδαπανήθησαν ἑκατομμύρια. Ζήτω λοιπὸν ὁ νηοβόρηκτες! Πρὸ δέκα ἡδὴ ἐτῶν οἱ ἰκανώτατοι μηχανικοὶ πάσης χώρας τὴν προσοχὴν των ἐπέστησαν ἰδιαιτάτα εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ καταστρεπτικοῦ τούτου μέσου, εἶναι δ' ἀναντάρρητον ὅτι διὰ δεξιᾶς χρήσεως πάντων τῶν μέσων τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης ἐπέτυχον θαυμάσια ἀποτελέσματα. Ὁ νηοβόρηκτες, ὁ θαυματουργήσας ἐν Ἰβραΐδα, ἦν ἐκ τῶν λεγομένων «ἐπιθετικῶν». Καὶ ὄντως, ὑπάρχουσι δύο εἴδη νηοβόρηκτων.